
Videnskabelig Leder

Ugeskr Læger 2021;183:V205078

Alkohol – da far var ung ...

Morten Grønbæk

Ugeskr Læger 2021;183:V205078

Når jeg medvirker i debatter om den danske alkoholkultur, der tit beskrives som usund og med voldsomme konsekvenser til følge, møder jeg ofte det argument, at »sådan er den danske alkoholkultur jo«, som om den er mejslet i sten. Det er den ikke. Alkoholkulturen i Danmark har på nogle områder ændret sig til det bedre i løbet af de seneste årtier, og det er selvfølgelig muligt at ændre den til en endnu bedre.

Da jeg var ung, alkoholdebuterede unge mennesker (børn) meget tidligt. Det var for mange helt naturligt, at man havde den første store brandert på »blå mandag«. Da jeg var yngre læge, kunne man opleve såvel overlæger som portører drikke et par øl til frokost – og når sygeplejersken havde fødselsdag, var der Gammel Dansk til morgenkaffen.

Det var også som læge på Hvidovre Hospitals leverafdeling, at jeg gentagne gange så patienter komme ind med alkoholproblemer, som de ikke kunne komme ud af. Dengang foregik behandling af alkoholafhængighed meget forskelligt rundt om i Danmark. Da ansvaret for behandlingen i 2007 blev lagt ud til kommunerne, kunne man nogle steder i landet blive henvist til bondegårde, hvor man sad i rundkreds iført hvidt tøj og snakkede – og så var man »behandlet« for sit misbrug. Det kan stadig undre, hvorfor en sygdom som alkoholafhængighed har en anden status end appendicitis – og håndteres uden for regionernes regi.

De mange artikler om alkohol i dette nummer af Ugeskrift for Læger giver et godt billede af det antal af gode forskningsmiljøer, der nu er i landet til at afdække betydningen for helbredet af såvel forebyggelse og diagnostik som behandling af alkoholforbrug. Jeg plejer med et lidt skævt smil at fremhæve Danmark som et fantastisk land at lave alkoholforskning i. Ikke alene har vi nogle af verdens bedste registre til opfølgning med hensyn til alkoholrelateret sygdom, vi har også en population, der forstår at drikke igennem – af alle typer alkohol. Og det sidste er jo desværre stadig sandt.

Dog er debutalderen steget markant i de senere år, alkohol er så godt som forsvundet fra arbejdspladsen, og det samlede forbrug i Danmark er faldet med cirka 30% siden midt i 1980'erne.

Det er ret klart, at der ikke er helbredsmæssige argumenter for, at alkohol skal forbydes eller hældes i kloakken. Nej, vi skal »bare« sikre os, at alle har en målsætning om nydelse i moderate

mængder frem for beruselse. Alt tyder på, at et *let til moderat* forbrug har en beskyttende effekt på risikoen for type 2-diabetes og hjerte-kar-sygdom. I den anden ende af skalaen kommer, som beskrevet i adskillige artikler, de cirka 200 sygdomme, der er konsekvensen af alkoholstorforbrug.

Vi står stadig tilbage med tre store trusler mod folkesundheden, hvad angår alkohol i Danmark: unges druk, voksnes storforbrug og alkoholafhængighed.

Trods den stigende debutalder har vi stadig en kedelig europarekord i unge, der drikker sig alt for fulde alt for hyppigt, hvilket medfører ulykker og sågar dødsfald. Alt taler for indførelse af en aldersgrænse for salg af alkohol på 18 år, og at denne grænse håndhæves.

Vi har for mange danskere med et forbrug over genstandsgrænserne, som altså er i øget risiko for cirrose og cancer. Vi skal derfor fortsat søge redskaber til at informere befolkningen om disse risici, ligesom vi skal diskutere minimumspriser på alkohol, områder med udskærkningsforbud etc.

Det store antal alkoholafhængige kalder på løsningsforslag. Et problem er tabuiseringen af alkoholafhængigheden. Der går stadig alt for mange år, fra familien registrerer, at der er et problem, til den enkelte søger hen på institutioner med veldokumenteret god alkoholbehandling. Et andet problem er dog, at der stadig er stor variation i alkoholbehandlingen rundt omkring i landet, der mangler minimumsstandarder for uddannelse, og for størrelse af den enkelte behandlingsenhed samt bindende evidensbaserede guidelines.

Mange aktører har været med til at fremme den positive udvikling, jeg her beskriver. Og forskellige offentlige myndigheder som Sundhedsstyrelsen, KL og DR og også NGO'er som Alkohol & Samfund og Kræftens Bekæmpelse er med til at sætte dagsordenen på forebyggelsesområdet. Men vi læger skal også i vores hverdag på hospitaler, i almen- og speciallægepraksis, og hvor vi ellers agerer, påvirke danskerne til at tænke nydelse og ikke fuldskab eller afhængighed af alkohol. Hermed er opfordringen givet videre. God læselyst!

Korrespondance Morten Grønbaek, Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet og Vidensråd for Forebyggelse. E-mail: mgr@sdu.dk

Interessekonflikter ingen. Forfatterens ICMJE-formular er tilgængelig sammen med lederen på ugeskriftet.dk